

have erholdt Dannelse af dannede Forældre, skulde stige ned til de lavere Classer, som om der ikke ogsaa fandtes saad og ægte Dannelse. Det er i det Hele taget sørgelige Anskuelser, jeg har hørt udtale under den hele Discussion af denne Pensionsløve, Anskuelser, som jeg virkelig ikke havde ventet at høre i denne Sal (Ja!). Jeg skal tillade mig at ende med at berigtige en Uttring af den ærede Ordfører. Naar han sagde, at Børn, naar de sættes til et Haandværk i Kjøbstæderne, ikke kunne erhverve deres Ophold førend deres 18de Aar, saa er det efter min Erfaring ikke rigtig. Jeg har opholdt mig i flere Aar i Provindsferne, og det er almindeligt der, at Børn, hvis Forældre ikke kunne give dem Noget, af de vedkommende Haandværksmestere antages i Lære, idet disse tillige føde og klæde dem i deres Læretid, imod at de staae endeel længere i Lære end Andre, saa det er fuldkommen urigtigt, naar det siges, at de ikke fra deres Confirmationsalder kunne tjene deres Føde og Klæder selv. Det kunne de, og jeg veed, at dette er Tilfældet ogsaa i Hovedstaden (Nei! Nei! Ja! Ja!). Stedet er ikke her til at nævne Exempler, men jeg paastaar at kunne vise mange Exempler herpaa.

F. N. Hansen: Jeg vil blot gjøre den simple Bemærkning, at den ærede Taler og jeg vistnok have høist forskjellige Anskuelser om Dannelse (Ja! Ja!), og det berøer maaskee paa den Maade, hvorpaa vi begge to have opnaaet den Dannelse, som vi ere i Besiddelse af. Overhovedet maa jeg sige, det vistnok ikke nytter stort at disputere om Dannelse; thi det kan ikke saaledes bestemt paavises, hvori den bestaaer, men det kan mere føles og kjendes, navnlig af Ens hele Personlighed, Ens hele Færd og Væsen, samt af den hele Maade, hvorpaa et Menneske lever og fremtræder. Herpaa skal det kjendes, og, dersom dette ikke viser, at man er dannet, saa vilde det være unyttigt at føre noget andet Vidnesbyrd derom. (En Stemme: Det er meget sandt!)

Schærning: Jeg vil prøve paa, om det ikke skulde være muligt at komme ud over en saa uhyggelig Forhandling (Ja! Ja!) som denne, vi her ere komne ind paa. Det er en nyvellig Sag at kaste saaledes Skygge paa hele

Samsundsclasser og udtale, at det paa en Maade skulde være en Fornedrelse, naar et Barn i sit 14de Aar, hvis Forældre Intet havde efterladt det, hvorved det kunde forfølge den Art af Underviisning, — thi det er Spørgsmaalet om og ikke om Dannelse, — som det hidtil havde faaet, maatte søge ind under andre Bilskaar for at finde Livets Ophold, og at paastaae, at det derved skulde have opgivet Udsigten til Dannelse, som om ikke netop Udsigten til Dannelse kom først, naar Livets hele Fylde gik op for os, som om ikke Dannelsen med Rette begynder først der, hvor vi lægge Stolen bag ved os, og hvor vi forsøge vore Aandskræfter i det virkelige Liv (Hør! Hør!). Hvad skulde den Dannelse betyde, som Barnet til sit 15de Aar havde faaet i sine Forældres Huns, naar det ikke derved havde lært at ordne sine Forhold i Verden og stikke sig bedre end det Barn, som ikke havde været saa lykkeligt at leve under lignende Bilskaar? Jeg troer, at det er noget af det, hvorved man mindst tjener det Forslag, man her vil sætte for, naar man paastaar, at det skulde være Grunden til Forslaget, at det skulde være ligesom en Degradation for et Menneske, at det tidligt maatte prøve Livet for at erhverve sine Fornødenheder, som om det ikke skulde være Noget, hvorved man netop maatte føle sig hædret, som om det ikke skulde være den Maade, hvorved et Barn netop bedst beviste, at dets Fader havde været en dygtig og dannet Mand (Hør! Hør!), at han havde efterladt det som Hovedprincip, det at kunne støtte sig til sine egne Kræfter og bruge dem uden at skamme sig deryder. Det er det, som skal være Udbyttet af Dannelse, og først naar vi have vundet dette Udbytte, saa vide vi at vi have Dannelse, og saa kaste vi ikke Skam over paa nogensomhelst Livsstilling, men naar den bliver fuldbyrdet hæderligt og vel, saa betragte vi den ene Stilling ligesaa hæderlig som den anden, og saa vil Dannelsen komme til at vise sig paa den Maade, hvorpaa En udøver sin Stilling og i den Livsandel han fører; thi Dannelsen præger sig ligesaa meget af i Mandens Vandel, som i hans egentlige Gjøren og Læden.

Schack: Ja, mine Herrer! jeg skal ikke vidtløftigt gaae ind paa det Spørgsmaal om